

Маргарита КОЗИР

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук факультету педагогічної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-8402-2589

e-mail: m.kozyr@kubg.edu.ua

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАТЬ

Анотація. У статті здійснено теоретико-аналітичний огляд еволюції та сучасних тенденцій підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу в умовах формування суспільства знань та реалізації Болонського процесу. Обґрунтовано зростання ролі магістерської освіти як другого циклу вищої освіти, що виконує функцію стратегічного ресурсу соціально-економічного розвитку, інноваційного зростання та підвищення конкурентоспроможності європейських держав. Проаналізовано історичні витоки магістратури в європейській університетській традиції, окреслено ключові нормативні документи ЄПВО та їхній вплив на структурну уніфікацію магістерських програм. Виявлено провідні тенденції розвитку магістерської підготовки в країнах ЄС, зокрема інтернаціоналізацію, цифровізацію, орієнтацію на результати навчання, розвиток гнучких освітніх траєкторій і поширення мікрокваліфікацій. Особливу увагу приділено впливу глобальних криз останніх років на трансформацію магістерської освіти та посиленню соціального виміру вищої освіти. Доведено, що тенденції підготовки магістрів у країнах ЄС доцільно розглядати як категорію педагогічного аналізу, що відображає системні зміни в цілях, змісті та організації вищої освіти.

Ключові слова: магістерська підготовка, вища освіта, Європейський Союз, Європейський простір вищої освіти, Болонський процес, тенденції освіти.

Постановка проблеми. В умовах становлення суспільства знань, інтенсифікації глобалізаційних процесів та формування Європейського простору вищої освіти проблема підготовки магістрів набуває особливої наукової й практичної актуальності. Перехід від індустріальної до постіндустріальної моделі розвитку суспільства зумовлює зростання ролі вищої освіти другого циклу як провідного механізму формування інтелектуального, наукового та інноваційного потенціалу держав. У цих умовах магістерська підготовка розглядається не лише як завершальний етап університетської освіти, а як стратегічний ресурс соціально-економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності національних економік і забезпечення сталого розвитку.

Зміна характеру праці, ускладнення професійної діяльності, динамічність ринку праці та зростання вимог до кваліфікації фахівців зумовлюють необхідність переосмислення цілей, змісту, форм і методів підготовки магістрів. Сучасне суспільство потребує фахівців, здатних до науково-дослідної, аналітичної, проектної та інноваційної діяльності, які володіють високим рівнем професійної автономії, критичного мислення та готовності до навчання впродовж життя. Саме тому магістерська підготовка в країнах Європейського Союзу формується як інтегрований освітньо-науковий процес, зорієнтований на поєднання академічної фундаментальності, професійної спрямованості та дослідницької складової.

Актуальність проблеми підготовки магістрів у педагогічній теорії зумовлена також інтенсифікацією європейських інтеграційних процесів, що відбуваються в межах реалізації Болонського процесу. Запровадження дво- та трициклової структури вищої освіти, Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS), єдиних підходів до забезпечення якості освіти, академічної мобільності та визнання кваліфікацій сприяло формуванню спільного освітнього простору, в межах якого магістерська підготовка набула статусу ключового рівня професійної та академічної соціалізації.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що проблема підготовки магістрів у педагогічній науці розглядається як комплексна освітня категорія, що інтегрує академічні знання, практичні компетентності та здатність випускника зрозуміло реалізувати професійну діяльність у глобалізованому освітньому середовищі. У Європейському Союзі магістерська освіта посідає чільне місце у структурі вищої освіти як другий цикл після бакалаврату, що передбачає не лише поглиблення фахових знань, а й розвиток здатності до науково-дослідницької, аналітичної та професійної діяльності (слідом за положенням Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти – ЄПВО) (Eurydice, 2024).

Метою статті є теоретико-аналітичне осмислення еволюції та сучасних тенденцій підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу в контексті формування суспільства знань, реалізації Болонського процесу та трансформації ролі магістратури в системі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Магістратура є ключовим рівнем у системі вищої освіти, що поєднує академічну та професійну складові. Вона спрямована не лише на забезпечення ґрунтовної науково-дослідної підготовки, а й на формування високого рівня професійних компетентностей, здатності до критичного мислення, мобільності та інноваційної діяльності. Також магістратура визначається як освітній рівень, що формує сучасного фахівця з високою якістю професійних і міждисциплінарних компетентностей, здатного працювати в мультикультурних і транснаціональних контекстах, адаптуватися до змін і впроваджувати інноваційні підходи у своїй сфері (компетентнісний підхід) (Козир, 2025).

Аналіз сучасних наукових досліджень засвідчує зростання інтересу до проблеми розвитку магістерської підготовки в умовах формування суспільства знань та європейської інтеграції. У працях О. Локшиної обґрунтовано

особливості забезпечення якості вищої освіти в контексті європеїзації, акцентовано на ролі стандартів і механізмів зовнішнього оцінювання. Н. Ничкало розглядає гуманістичні орієнтири освіти як базову умову розвитку особистості в європейському освітньому просторі, тоді як А. Сбруєва аналізує можливості адаптації європейського досвіду модернізації освіти в національних умовах. Питання трансформації університетської освіти у глобальному та європейському вимірах висвітлено у дослідженнях В. Огнев'юка. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки фахівців розкрито у працях О. Глузмана, О. Навроцького, М. Чобітка, які підкреслюють значення фундаменталізації, індивідуалізації та інноваційності освітнього процесу (Кремень, Левовицький, 2013). Водночас у зарубіжній науковій думці (Jane Knight, Hansde Wit, Ulrich Teichler) акцент зроблено на інтернаціоналізації, мобільності та глобальній конкурентоспроможності вищої освіти. Попри значну кількість наукових розвідок, проблема тенденцій розвитку магістерської підготовки в країнах Європейського Союзу в умовах становлення суспільства знань потребує подальшого комплексного порівняльно-педагогічного аналізу, зокрема в аспекті виявлення системних суперечностей і перспектив їх розв'язання.

Сучасна педагогічна теорія підготовки магістрів стикається з низкою концептуальних дилем, зокрема з необхідністю досягнення балансу між академічною та прикладною підготовкою, між фундаментальністю знань і практичною орієнтацією програм, між традиційними формами навчання та інноваційними освітніми технологіями, а також між національною освітньою специфікою та європейськими стандартами якості. Ці суперечності зумовлюють потребу в теоретичному осмисленні тенденцій розвитку магістерської підготовки в різних країнах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У світовій педагогічній думці ідея дворівневої підготовки фахівців (бакалавр – магістр) бере початок ще з університетських традицій Середньовіччя. Однак саме у ХХ ст., під впливом суспільно-економічних трансформацій, потреб ринку праці та розвитку наукових досліджень, магістерський рівень почав розглядатися як самостійний цикл освіти. У межах Болонського процесу (з 1999 р.) він офіційно визначений як другий цикл вищої освіти, орієнтований на поглиблену фахову і дослідницьку підготовку (Локшина, 2018). Отже, історична ретроспектива підготовки магістрів у Європі демонструє тривалий шлях трансформації від середньовічних гільдій викладачів до сучасних науково-дослідних центрів. Європейські університети ведуть свій початок від заснування Болонського університету в 1088 році та Паризького університету близько 1150–1170 років. Первинно ці заклади виникли на базі католицьких церковних шкіл, де основною метою була підготовка кліру, проте з часом вони трансформувалися в автономні структури, що спеціалізувалися на підготовці професіоналів у галузі права, медицини та теології.

У період Середньовіччя статус магістра (Magister) був не стільки науковим ступенем у сучасному розумінні, скільки ліцензією на викладання. Магістри граматики, риторики та логіки у Болоньї заклали основи того, що згодом стало

найстарішим університетом західного світу. Навчання базувалося на семи вільних мистецтвах – тривіумі (граматика, риторика, логіка) та квадривіумі (арифметика, геометрія, астрономія, музика), які слугували фундаментом для подальшої спеціалізації (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

**Характеристика моделі та статусу магістра:
етапи еволюції та часові межі**

Етап еволюції	Часові межі	Характеристика моделі та статусу магістра
Раннє Середньовіччя	XI–XIII ст.	Магістр як член викладацької гільдії з правом навчати (licentiadocendi). Болонська та Паризька моделі (Eurydice, 2024)
Ренесанс та Реформація	XIV–XVI ст.	Впровадження гуманістичних ідей. Розширення навчальних планів за рахунок міжнародного права та прав людини
Епоха Просвітництва	XVIII ст.	Перехід від трансляції знань до їхнього відкриття. Формування еліти суспільства (EUA. Trends 2024)
Сучасна епоха	XIX–XX ст.	Виникнення німецької (дослідницької) та французької (Grandesécoles) моделей. Магістр як дослідник (EUA. Trends 2024)
Болонський період	1999 – дотепер	Уніфікація магістратури як другого циклу ЄПВО. Фокус на результатах навчання (Eurydice, 2024)

Протягом XIX та XX століть європейські університети сконцентрувалися на науці та дослідженнях, що остаточно сформувало архітектуру сучасного закладу вищої освіти. Однак цікавим є той факт, що в певний період, особливо в Англії та США в XIX столітті, статус магістра дещо втратив свою вагу,

сприймаючись як автоматичне доповнення до бакалаврату або як «втішний приз» для тих, хто не завершив докторантуру. Лише в другій половині ХХ століття та з початком Болонського процесу магістерський рівень був реабілітований як самостійний та критично важливий цикл підготовки висококваліфікованих кадрів (European Commission, 2020).

Розвиток магістратури в країнах Європейського Союзу нерозривно пов'язаний з Болонським процесом, започаткованим у 1999 році (Сисоєва, 2015). Його основною метою стало створення Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) для підвищення конкурентоспроможності європейської освіти та стимулювання мобільності (Таблиця 1.2). Основи цього процесу були закладені ще у 1988 році підписанням Magna Charta Universitatum, де університетські ректори проголосили принципи автономії та свободи досліджень (Локшина, 2018).

Таблиця 1.2

Ключові декларації та їхнє значення для магістерської підготовки

Ключова декларація / документ	Рік	Значення для магістерської підготовки
Сорбонська декларація	1998	Заклик до гармонізації архітектури європейської вищої освіти на основі двоциклової моделі.
Болонська декларація	1999	Офіційне запровадження системи бакалавр/магістр та кредитів ECTS.
Працьке комюніке	2001	Акцент на навчанні впродовж життя та активній ролі студентів у врядуванні.
Берлінське комюніке	2003	Додавання третього циклу (докторантури) та розвиток систем забезпечення якості.
Римське комюніке	2020	Візія інклюзивного, інноваційного та взаємопов'язаного ЄПВО до 2030 року.

Болонський процес забезпечив конвергенцію структурних реформ, зокрема в питаннях визнання кваліфікацій та мобільності. Магістратура стала «другим циклом» (level 7 згідно з ISCED), що вимагає від 60 до 120 кредитів ECTS і зазвичай триває від одного до двох років (European Commission, 2020). Впровадження цієї структури дозволило створити «єдину валюту» освіти, де

результати навчання (learning outcomes) стають головним критерієм оцінки якості.

Аналіз останніх даних Eurydice (Eurydice, 2024) та звітів про впровадження Болонського процесу дозволяє окреслити статистичний профіль сучасного магістранта в Європі. У 2020/2021 навчальному році близько 21,7% усіх студентів вищої освіти в ЄПВО були зараховані на програми другого циклу (ISCED 7), що становить понад 7,1 мільйона осіб.

Країни ЄС демонструють значну нерівномірність у розподілі студентів магістерського рівня. Німеччина та Франція мають найчисленніші когорти магістрантів, що відображає їхній статус великих освітніх систем (Таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

**Сучасна статистика та демографія магістерської освіти в ЄС
(2020–2021)**

Країна	Кількість студентів магістратури (2020/21)	Частка в загальній кількості студентів (орієнтовно)
Німеччина	1,115,900	Висока (близько 32% від нац. системи).
Франція	992,700	Стабільна (близько 35% від нац. системи).
Італія	795,700	Значна орієнтація на другий цикл.
Велика Британія	621,200	Висока частка міжнародних студентів.
Туреччина	514,200	Низька (лише 6% при 8.3 млн студентів).
Разом в ЄПВО	7,172,800	21,7%

Тенденції останніх п'яти років вказують на те, що попри загальне зростання кількості студентів у деяких країнах (наприклад, у Туреччині та Великій Британії), близько 22% закладів вищої освіти зафіксували зменшення кількості магістрантів (Топузов, Локшина, Джурило, Шпарик, 2024). Це може бути

пов'язано з демографічними змінами, економічними чинниками або зростанням популярності недипломної (неформальної) освіти.

Важливим аспектом соціального виміру є вплив батьківської освіти на участь у вищій освіті. У понад 50% країн ЄПВО більше половини нових абітурієнтів мають батьків з вищою освітою, що вказує на збереження соціальної селективності. Для подолання цих бар'єрів у 2024 році було прийнято нову структуру соціального виміру ЄПВО, спрямовану на підвищення інклюзивності та підтримку різноманітних профілів студентів (Локшина, 2025).

Дослідження тенденцій магістерської освіти неможливе без аналізу специфіки підготовки в окремих професійних галузях, де європейський досвід демонструє як уніфікацію, так і збереження національних особливостей. До прикладу, в країнах ЄС неформальна педагогічна освіта розглядається як організована діяльність у після робочий час (літні школи, майстерні), що не обов'язково веде до отримання диплома, але критично важлива для професійного розвитку вчителя.

Професійна підготовка економістів в Україні та Польщі демонструє спільні прагнення до мультидисциплінарності та використання передових ІТ-технологій. У Польщі зміст економічної освіти визначається державними стандартами, а акцент робиться на формуванні як професійних, так і особистісних критеріїв розвитку фахівця, здатного впливати на добробут суспільства.

Новітнім трендом є підготовка фахівців із циркулярної економіки (Таблиця 1.4). Фінляндія є світовим лідером у цьому напрямі, впровадивши компетенції циркулярної економіки в усі освітні програми з 2021 року (Eurydice, 2024).

Таблиця 1.4

Тренди та моделі їхньої реалізації у підготовці фахівців із циркулярної економіки

Країна	Ключовий тренд у циркулярній освіті	Модель реалізації
Фінляндія	Системна взаємодія стейкхолдерів	Інтеграція в усі дисципліни та структуру «skills для життя».
Польща	Пріоритет післядипломної освіти	Активне залучення бізнесу та науки до розробки програм.
Україна	Повоєнне відновлення на засадах сталого розвитку	Провідна роль університетів у розробці пілотних програм.

У Центральній та Східній Європі підготовка магістрів фармації базується на гармонізації нормативно-регуляторного підґрунтя та впровадженні комплексу належних фармацевтичних практик (GXP). Для філологічних спеціальностей у країнах Вишеградської групи (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина) характерним є використання п'яти основних моделей змісту підготовки, де домінують компетентнісний підхід та філософія людиноцентризму (Сисоева, Кристопчук, 2012).

Варто зазначити, що останнє п'ятиріччя стало періодом випробувань для європейських університетів через пандемію COVID-19 та російську агресію проти України. Пандемія прискорила цифровізацію: 100% університетів ЄПВО були змушені перейти на онлайн-навчання, що призвело до створення нових центрів навчання та викладання (learning and teaching centres), а також перегляду стратегій підтримки персоналу (Таблиця 1.4).

Війна в Україні викликала потужну хвилю солідарності. Майже дві третини європейських вишів приймають українських студентів, а 50% надають спеціальні гранти або знижують оплату за навчання. Більшість закладів розірвали офіційні зв'язки з російськими та білоруськими інституціями, що призвело до зменшення кількості вхідних студентів із цих регіонів, але посилило увагу до фундаментальних цінностей (академічної свободи та добросовісності).

Таблиця 1.4
Вплив глобальних криз на магістерську освіту (2020–2024)

Чинник впливу	Вплив на інституційну стратегію	Наслідки для магістерських програм
COVID-19	Цифрова готовність та гібридні моделі	Розвиток гнучких режимів навчання та онлайн-екзаменації.
Війна в Україні	Солідарність та інклюзія	Хостинг науковців, підтримка студентів-біженців.
Зелений перехід	Стратегії екологічної стійкості	Інтеграція цілей сталого розвитку в

Чинник впливу	Вплив на інституційну стратегію	Наслідки для магістерських програм
		навчальні плани.
Геополітика	«Відповідальна інтернаціоналізація»	Перегляд партнерств, фокус на безпеці та етиці.

Одним із найбільш значущих трендів 2024 року є зростання пропозиції недипломної освіти. Близько 70% європейських ЗВО уже пропонують такі програми, а ще 21% планують їх запровадити. Це зумовлено потребою ринку праці у швидкому оновленні навичок. Мікрокваліфікації (micro-credentials) розглядаються як можливість інновацій та диверсифікації освітньої пропозиції, що дозволяє магістратурі бути більш гнучкою та адаптивною до потреб навчання впродовж життя (lifelong learning).

Валідація результатів неформального та інформального навчання стає альтернативним шляхом доступу до магістратури або виконання її вимог. Це особливо важливо для професійної освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи, де акцент зміщується з суто економічної ефективності на соціальну згуртованість та адаптацію до викликів цифровізації (European Commission, 2020).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Магістерська підготовка в країнах Європейського Союзу в сучасних умовах розглянуто не лише як освітній рівень, а як стратегічний інструмент формування інтелектуального, наукового та інноваційного потенціалу суспільства знань. Історична ретроспектива розвитку магістратури в Європі засвідчує її трансформацію від ліцензії на викладання до самостійного циклу вищої освіти, зорієнтованого на дослідницьку й професійну підготовку висококваліфікованих фахівців. Болонський процес відіграв ключову роль в уніфікації структурних параметрів магістерської освіти, водночас зберігши можливості для реалізації національних освітніх традицій. Сучасна магістерська підготовка в ЄС функціонує в умовах низки концептуальних суперечностей, що зумовлює необхідність її постійного теоретичного переосмислення та модернізації. До провідних тенденцій розвитку магістратури в країнах ЄС належать інтернаціоналізація, цифровізація, посилення компетентнісної та дослідницької складових, розширення гнучких освітніх траєкторій і визнання результатів неформального навчання.

Отже, глобальні кризи останніх років стали каталізаторами трансформацій магістерської освіти, прискоривши впровадження цифрових форматів, посиливши соціальний вимір та актуалізуючи цінності академічної свободи й доброчесності, а тому тенденції підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу слід розглядати як категорію педагогічного аналізу, що відображає системні зміни в цілях, змісті та організації вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Eurydice. (2024). *The European Higher Education Area in 2024*. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/2024-eurydice-publications> (дата звернення: 02.04.2026).

Козир, М. (2025). Інноваційні тенденції підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу. У: *Матеріалах конференції «Світ дидактики: дидактика у сучасному світі»*, 09 грудня 2025 року, м. Київ (дата звернення: 22.03.2026)

Локшина, О. (2018). Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, (3–4), 127–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_3-4_23 (дата звернення: 25.03.2026)

European Commission. (2020). *Rome Ministerial Communiqué*. Brussels. URL: https://ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf (дата звернення: 02.04.2026)

Топузов, О., Локшина, О., Джурило, А., & Шпарик, О. (2024). *Європейський дослідницький простір: здобутки і перспективи* : оглядове видання (О.М. Топузов, О.І. Локшина, ред.). Київ: Педагогічна думка, 66 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51> (дата звернення: 02.04.2026)

Локшина О. (2025). Інтеграція української освіти до світового та європейського освітнього простору [Електронний ресурс]. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Т. 7, № 1. С. 14–22. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/543> (дата звернення: 25.03.2026)

Сисоєва, С., Кристопчук, Т. (2012). *Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика* : навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 352 с. : ISBN 966-8179-77-8. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf> (дата звернення: 23.03.2026)

Козир, М. (2025). Підготовка магістрів у країнах Європейського Союзу: актуальність дослідження. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, (164). DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-164.2025.11> (дата звернення: 22/03.2026)

Козир, М. (2025). Сучасні тенденції підготовки магістрів освітньої галузі в умовах воєнного стану. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, 44(2), 128–135. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2025.4410> (дата звернення: 25.03.2026)

Компаративістика у сфері освіти. (2015) : навч. прогр. для спеціальностей 8.18010021 «Педагогіка вищої школи», 8.18010020 «Управління навчальним закладом» (освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр». Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; [розробн. Сисоєва С. О.]. Київ: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС». 78 с. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711975/1/S_Sysoieva_KUSO%2528M_PVS%2529_GI-3-78.pdf (дата звернення: 02 квітня 2026 року)

Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : моногр. (2013). Нац. акад. пед. наук України, Вища пед. школа Спілки пол. вчителів, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка ; за ред.: Василя Кременя, Тадеуша Левовицького та ін. ; [наук. рада: Василь Кремень та ін.]. Київ: Едельвейс. 459 с. Бібліогр. у кінці ст.

Стандарт вищої освіти України. (2022). Ступінь магістр. Галузь знань 01 «Освіта» : наказ МОН від 14.11.2022, № 1393 [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-stupenya-magistr-za-specialnistyu-011-osvitni-pedagogichni-nauki> (дата звернення: 23.03.2026)

REFERENCES

Eurydice. (2024). The European Higher Education Area in 2024. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/2024-eurydice-publications> (data zvernennia: 02.04. 2026).

Kozyr, M. (2025). Innovatsiini tendentsii pidhotovky mahistriv u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Innovative Trends in Master's Degree Training in the European Union Countries]. *U: Materiay konferentsii «Svit dydaktyky: dydaktyka u suchasnomu sviti»*, 09 hrudnia 2025 roku, m. Kyiv (data zvernennia: 22.03.2026). [in Ukrainian]

Lokshyna, O. (2018). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v umovakh yevropeizatsii Ukrainy [Ensuring the Quality of Higher Education in the Context of the Europeanization of Ukraine]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, (3–4), 127–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_3-4_23 (data zvernennia: 25.03.2026). [in Ukrainian]

European Commission. (2020). Rome Ministerial Communiqué. Brussels. URL: https://ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf (data zvernennia: 02.04.2026)

Topuzov, O., Lokshyna, O., Dzhurylo, A., & Shparyk, O. (2024). Yevropeyskyi doslidnytskyi prostir: zdobutky i perspektyvy : ohliadove vydannia [The European Research Area: Achievements and Prospects: A Review Edition]. (O.M. Topuzov, O.I. Lokshyna, red.). Kyiv: Pedahohichna dumka, 66 s. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51> (data zvernennia: 02.04.2026). [in Ukrainian]

Lokshyna, O. (2025). Intehratsiia ukrainskoi osvity do svitovoho ta yevropeiskoho osvitnoho prostoru [Integration of Ukrainian Education into the Global and European Educational Space]. [Elektronnyi resurs]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. T. 7, No. 1. S. 14–22. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/543> (data zvernennia: 25.03. 2026). [in Ukrainian]

Sysoieva, S., Krystopchuk, T. (2012). Osvitni systemy krain Yevropeiskoho Soiuzu: zahalna kharakterystyka : navchalnyi posibnyk [Educational Systems of the European Union Countries: General Characteristics: Textbook]. Kyivskyy universytet imeni Borysa Hrinchenka. Rivne : Ovid, 352 c. : ISBN 966-8179-77-8. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf> (data zvernennia: 23.03.2026). [in Ukrainian]

Kozyr, M. (2025). Pidhotovka mahistriv u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: aktualnist doslidzhennia [Master's Degree Training in the European Union Countries: Relevance of the Study]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*, (164). DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-164.2025.11> URL: <http://nz.npu.edu.ua/issue/view/20042> (data zvernennia: 22/03.2026). [in Ukrainian]

Kozyr, M. (2025). Suchasni tendentsii pidhotovky mahistriv osvitnoi haluzi v umovakh voiennoho stanu [Modern Trends in the Training of Masters in the Educational Field under Martial Law]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. Psykholohiia. Pedahohika, 44(2), 128–135. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2025.4410> URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/454/512> (data zvernennia: 25.03.2026). [in Ukrainian]

Komparatyvistyka u sferi osvity [Comparative Studies in Education]. (2015) : navch. prohr. dlia spetsialnostei 8.18010021 «Pedahohika vyshchoi shkoly», 8.18010020 «Upravlinnia navchalnym zakladom» (osvitno-kvalifikatsiinyi riven «mahistr»). Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka; [rozrobn. Sysoieva S. O.]. Kyiv: TOV «Vydavnyche pidpryiemstvo «EDELVEIS», 78 s. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711975/1/S_Sysoieva_KUSO%2528M_PVS%2529_GI-3-78.pdf (data zvernennia: 02 kvitnia 2026 roku). [in Ukrainian]

Osvitni reformy: misiia, diisnist, refleksiiia : monohr. [Educational Reforms: Mission, Reality, Reflection: Monograph]. (2013). Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, Vyshcha ped. shkola Spilky pol. vchyteliv, Kyiv. un-t im. Borysa Hrinchenka ; za red.: Vasylia Kremenii, Tadeusha Levovytskoho ta in. ; [nauk. rada: Vasyli Kremenii ta in.]. Kyiv: Edelveis. 459 s. Bibliohr. u kintsi st. [in Ukrainian]

Standart vyshchoi osvity Ukrainy [Standard of Higher Education in Ukraine]. (2022). Stupin mahistr. Haluz znan 01 «Osvita» : nakaz MON vid 14.11.2022, No.1393. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-stupenya-magistr-za-specialnistyu-011-osvitni-pedagogichni-nauki> (data zvernennia: 23.03.2026). [in Ukrainian]

DEVELOPMENT TRENDS OF MASTER'S TRAINING IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONDITIONS OF THE FORMATION OF THE KNOWLEDGE SOCIETY

Marharyta KOZYR

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Educology
and Psychological and Pedagogical Sciences Department of
Faculty of Pedagogical Education of

Kyiv Borys Hrinchenko Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0001-8402-2589
e-mail: m.kozyr@kubg.edu.ua

Abstract. The article provides a theoretical and analytical review of the evolution and current trends in master's degree education in the European Union within the context of the knowledge society formation and the implementation of the Bologna Process. It was noted that the Bologna process ensured the convergence of structural reforms, in particular in matters of recognition of qualifications and mobility. The master's degree has become a «second cycle» (level 7 according to ISCED), which requires between 60 and 120 ECTS credits and usually lasts between one and two years. The implementation of this structure made it possible to create a «single currency» of education, where learning outcomes become the main criterion for quality assessment. The growing role of master's education as the second cycle of higher education is substantiated, emphasizing its function as a strategic resource for socio-economic development, innovation, and competitiveness of European countries. The historical origins of the master's degree within the European university tradition are analyzed, along with key policy documents of the European Higher Education Area and their impact on the structural harmonization of master's programs. The main trends in the development of master's education in EU countries are identified, including internationalization, digitalization, learning outcomes orientation, flexible learning pathways, and the expansion of micro-credentials. Particular attention is paid to the impact of recent global crises on the transformation of master's education and the strengthening of the social dimension of higher education. It is noted that the global crises of recent years have become catalysts for the transformation of master's education, accelerating the introduction of digital formats, strengthening the social dimension and actualizing the values of academic freedom and integrity. It is argued that trends in master's education in the EU should be regarded as a category of pedagogical analysis reflecting systemic changes in the goals, content, and organization of higher education.

Keywords: master's education, higher education, European Union, European Higher Education Area, Bologna Process, educational trends.

Стаття надійшла до редакції: 29.04.2026р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 12.05.2026 р.

Стаття опублікована 15.06.2026 р.